

**Uchwała z dnia 1 czerwca 1995 r.
III AZP 12/95**

Przewodniczący SSN: Walery Masewicz, Sędziowie SN: Adam Józefowicz, Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca), Walerian Sanetra, Andrzej Wróbel,

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Waldemara Grudzieckiego, w sprawie ze skargi Marii T. na decyzję Wojewody K. z dnia 6 września 1993 r. [...] w przedmiocie odmowy przyznania odszkodowania za postawienie słupa energetycznego oraz wykupu działki, na której umieszczono transformator, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym dnia 1 czerwca 1995 r. zagadnienia prawnego przekazanego przez Naczelną Sąd Administracyjny-Ośrodek Zamiejscowy w Rzeszowie postanowieniem z dnia 7 marca 1995 r., [...] do rozstrzygnięcia w trybie art. 391 k.p.c. w związku z art. 211 k.p.a.

Czy umieszczenie w ramach powszechnej elektryfikacji lub reelektryfikacji na podstawie art. 4 ustawy z dnia 28 czerwca 1950 roku o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli (Dz. U. z 1954 r. Nr 32, poz. 135) urządzeń elektrycznych (transformator, słup energetyczny) na nieruchomości stanowiącej własność osoby fizycznej - uprawnia właściciela tej nieruchomości do żądania jej wywłaszczenia lub zapłaty odszkodowania w trybie art. 70 ust. 3, 74 ust. 1 i 2 w związku z art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 roku o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 roku Nr 30, poz. 127 z późn. zm.) ?

p o d j ą ł następującą uchwałę:

Do nieruchomości, na których po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 r., Nr 30, poz. 127 ze zm.) zostały założone w trybie ustawy z dnia 28 czerwca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli (jednolity tekst: Dz. U. z 1954 r., Nr 32, poz. 135 ze zm.) urządzenia do przesyłania energii elektrycznej mają zastosowanie przepisy art. 70 ust. 3 i art. 74 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r.

U z a s a d n i e n i e

Rozpatrywane zagadnienie prawne zostało sformułowane przez Naczelny Sąd Administracyjny na tle następujących okoliczności.

Wojewoda K. wydał w dniu 1 kwietnia 1985 r. zarządzenie [...], ogłaszające wprowadzenie powszechnej elektryfikacji zagród - modernizacji urządzeń elektrycznych w określonych wsiach, w tym we wsi N. gminy D. Zarządzenie to - jak podaje jego część wstępna - zostało podjęte na podstawie art. 124 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1983 r. o systemie rad narodowych i samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 41, poz. 185 ze zm.) oraz art. 1 ustawy z dnia 28 czerwca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli (jednolity tekst: Dz. U. z 1954 r., Nr 32, poz. 135 ze zm.) w celu realizacji uchwały WRN w K. z dnia 21 grudnia 1983 r. w sprawie programu modernizacji wiejskich sieci

energetycznych województwa krośnieńskiego na lata 1984-1985 oraz kierunków działania w tym zakresie na lata 1986-1990.

We wsi N. zarządzona przez Wojewodę K. modernizacja urządzeń elektrycznych została ostatecznie zakończona w dniu 18 sierpnia 1986 r., a wybudowane w jej ramach urządzenia energetyczne zostały nieodpłatnie przekazane Zakładowi Energetycznemu w R. W ten sposób m.in. wybudowano na należących do Marii T. działkach nr 183/1 transformator słupowy oraz nr 232/1 słup energetyczny.

Maria T., w związku z wybudowanymi na jej nieruchomości urządzeniami energetycznymi wystąpiła z powództwem cywilnym przeciwko Burmistrzowi Gminy D. o nakazanie wykupu działki nr 138/1, którą - jak twierdziła - nie może po wybudowaniu na niej transformatora, wykorzystywać zgodnie z jej dotychczasowym celem jako działki budowlanej. Żądała też odszkodowania za umieszczenie na jej działce nr 232/1 słupa energetycznego.

Sąd Wojewódzki w Krośnie postanowieniem z dnia 16 lutego 1993 r., [...] odrzucił pozew wobec niedopuszczalności drogi sądowej, skoro - według stanowiska tego Sądu - właściwy do rozpoznania zgłoszonych żądań jest rejonowy organ rządowej administracji ogólnej stosownie do przepisów art. 70 ust. 3 i art. 74 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 r., Nr 30, poz. 127 ze zm.).

W tej sytuacji Maria T. wystąpiła w dniu 23 marca 1993 r. z podaniem o wykup działki nr 183/1 oraz o odszkodowanie za zabudowę działki nr 232/1, do Urzędu Rejonowego w Krośnie, rozpoczynając w ten sposób przedmiotowe postępowanie administracyjne.

Decyzją z dnia 26 lipca 1993 r. Kierownik Urzędu Rejonowego odmówił zaspokojenia żądań Marii T., stwierdzając w uzasadnieniu, że zgodnie z ustawą z dnia 28 czerwca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji oraz zarządzeniem Ministra Rolnictwa z dnia 8 maja 1959 r. w sprawie zakresu zakładania urządzeń odbiorczych w budynkach objętych powszechną elektryfikacją wsi i osiedli (M.P. Nr 72, poz. 382) za ograniczenie możliwości użytkowania gruntów i parcel z powodu ustawienia na nich stacji transformatorowych lub słupów prowadzących linie energetyczne wysokiego i niskiego napięcia mieszkańcom wsi nie przysługuje odszkodowanie. Wobec podzielenia tego stanowiska przez organ odwoławczy, Maria T. złożyła skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego, zarzucając m.in. naruszenie prawa materialnego, polegające na bezpodstawnym pominięciu przepisów ustawy o gospodarce terenami i wywłaszczaniu nieruchomości.

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia w trybie art. 391 k.p.c. zagadnienie prawne dotyczy wątpliwości Naczelnego Sądu Administracyjnego, czy dopuszczalne jest zastosowanie wskazanych przepisów ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości do oceny sytuacji prawnej właściciela nieruchomości, na której zostały wybudowane urządzenia energetyczne na podstawie powołanej ustawy z 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli.

Zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego rozbieżne stanowiska stron są skutkiem niespójności przepisów, normujących przedstawioną kwestię prawną.

Za wyłączeniem stosowania w tej sprawie ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, może przemawiać art. 86 tej ustawy, który pozostawia w mocy zasady i tryb wywłaszczania lub przejmowania nieru-

chomości, określone w przepisach szczególnych.

Celem ustawy o elektryfikacji wsi było zelektryfikowanie w zasadzie wszystkich osad i znaczną część kosztów związanych z tym celem ponosiło państwo, zatem był to cel realizowany w interesie mieszkańców wsi i stwarzał warunki do ułatwienia pracy w rolnictwie. Mając na uwadze taki sens ustawy można wnioskować, że ustawodawca generalnie i w sposób dorozumiany wykluczył możliwość odszkodowań i wyłączeń nieruchomości, na których umiejscowiono urządzenia elektryczne.

Uogólniając przytoczone zapatrywanie można sformułować konkluzję, że reguła interpretacyjna *lex specialis derogat legi generalis* oraz względy celowościowe ustawy o elektryfikacji wsi wykluczają możliwość uwzględnienia roszczeń skarżącej.

Przeciwny pogląd, zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego, można wspierać następującymi argumentami:

Art. 86 ustawy o gospodarce gruntami i wyłączeniu nieruchomości wyłącza stosowanie przepisów tej ustawy tylko w przypadku, gdy dana kwestia jest uregulowana przez ustawę o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli.

Analiza tekstu tej ostatniej ustawy prowadzi do wniosku, że ustawa ta w art. 4 reguluje tylko kwestię czasowego zajęcia nieruchomości w celu wykonania robót i założenia urządzeń wymaganych dla zrealizowania zadania przewidzianego w planie elektryfikacji lub modernizacji oraz uprawnia określone osoby do wstępu na dane nieruchomości. Natomiast wcale nie wspomina (pozytywnie lub negatywnie) o kwestiach dotyczących odszkodowań za szkody wyrządzone w zasiewach, uprawach, zbiorach, czy też za umieszczenie na nieruchomości urządzeń elektrycznych. Nie normuje też sprawy wyłączenia nieruchomości w sytuacji, kiedy nieruchomość z powodu zlokalizowania urządzeń nie może być racjonalnie wykorzystana przez właściciela. Skoro więc omawiana ustawa tych spraw nie normuje, zatem wnioskowanie per analogiam prowadzi do konkluzji, że w przedmiotowej sprawie mogą być stosowane art. 70 ust. 3 i 74 ustawy o gospodarce gruntami i wyłączeniu nieruchomości. Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził, że pogląd ten - za którym Sąd ten się opowiada - znajduje dodatkowe wsparcie w konstytucyjnie gwarantowanej ochronie własności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z dwu przedstawionych przez Naczelny Sąd Administracyjny sposobów wyjaśnienia przedmiotowego zagadnienia prawnego tylko drugi z nich opiera się na prawidłowych założeniach interpretacyjnych.

Ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wyłączeniu nieruchomości (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 r., Nr 30, poz. 127 ze zm.), w każdym z powołanych jej przepisów, tj. w art. 70 ust. 3 określającym przesłanki wyłączenia z nieruchomości na wniosek jej właściciela, jeżeli założenie i przeprowadzenie przewodów i urządzeń uniemożliwia dalsze racjonalne korzystanie z nieruchomości przez właściciela, oraz w art. 74 określającym prawo do odszkodowania przysługującego właścicielowi nieruchomości za straty wyrządzone na skutek jej zajęcia i działań związanych m.in. z zakładaniem i przeprowadzaniem urządzeń energetycznych, zawiera normy, które nie mają odpowiednika w przepisach ustawy z dnia 28 czerwca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli. Są to uregulowania nowe, nie tylko formalnie, ale i merytorycznie, wyrażające rozwój ustawodawstwa w kierunku odpowiadającym

konstytucyjnej zasadzie ochrony własności. Nie można uważać, że określone w ustawie z 1950 r. zasady powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli stanowią dotychczas zarówno szczególną, jak i zupełną regulację wszystkich skutków działań administracyjnych, podejmowanych na cudzych nieruchomościach. W szczególności pozbawiony podstaw jest pogląd, że brak w ustawie z 1950 r. regulacji o prawach właściciela nieruchomości do określonej rekompensaty z tytułu wykorzystania jego nieruchomości na cele powszechnej elektryfikacji oznacza, pomimo późniejszych zmian w systemie prawa, że właścicielowi żadne z tego tytułu prawa nie służą.

Nie jest zasadna wątpliwość Naczelnego Sądu Administracyjnego wynikająca na tle art. 86 ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości. Przepis ten nie może być rozumiany tak, jakby zapewniał wyłączność zastosowania przepisów ustawy z 1950 r., skoro zapewnia on jedynie pierwszeństwo określonych w przepisach szczególnych zasad i trybu wywłaszczania lub przejmowania nieruchomości. Tymczasem, jak słusznie Naczelny Sąd Administracyjny zauważył, w powołanej ustawie z 1950 r. nie ma żadnych regulacji odnoszących się do zasad i trybu wywłaszczania nieruchomości, co oznacza, że z przepisu art. 86 ustawy z 1985 r. nie wynikają jakiegokolwiek preferencje na rzecz stosowania ustawy z 1950 r.

Z powyższych względów przedstawione zagadnienie należało rozstrzygnąć jak w podjętej uchwale (art. 391 k.p.c. i art. 13 pkt 4 ustawy o Sądzie Najwyższym).

=====